

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS
SPRENDIMAS

**DĖL PUBLIKACIJOJE „ANYKŠTĖNAS ĖMĖ PINIGUS IŠ SEIMO PIRMININKO“
(„ANYKŠTA“, 2008-04-01, NR. 36/7877; WWW.ANYKSTA.LT, 2008-04-01, 2008-04-02, 2008-04-03) PASKELBTOS INFORMACIJOS**

2008 m. rugsėjo 17 d. Nr. SPR-55
Vilnius

Š. m. balandžio 28 d. žurnalistų etikos inspektorius gavo Vytauto Galvono (toliau – pareiškėjas) skundą dėl publikacijoje „Anykštėnas ėmė pinigus iš Seimo pirmininko“ („Anykšta“, 2008-04-01, Nr. 36-7877; www.anyksta.lt, 2008-04-01, 2008-04-02, 2008-04-03) paskelbtos informacijos. Skunde pareiškėjas nurodo, kad skundžiamoje publikacijoje paskelbta informacija neatitinka tikrovės bei žemina jo garbę ir orumą, kadangi publikacijoje teigiama apie pareiškėjo tariamai padarytą teisės ir moralės normų pažeidimą, jo negarbingą poelgį. Nors ši informacija buvo paneigta laikraščio skyriuje „Šiupinys“ dalyje „Pajuokavome“ („Anykšta“, 2008-04-03, Nr. 37/7878), pareiškėjas nurodo, kad toks paneigimas yra neadekvatus paskelbtai garbei ir orumui žeminančiai publikacijai. Pareiškėjas prašo įvertinti, ar skundžiama publikacija atitinka visuomenės informavimo sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatus, nustačius pažeidimus dėl jų įspėti viešosios informacijos rengėją bei priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Žurnalistų etikos inspektorius pareiškėjo skundą išnagrinėjo Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu.

Žurnalistų etikos inspektorius pažymi, kad fizinio asmens garbė ir orumas, juridinio asmens dalykinė reputacija visuomenės informavimo priemonėse ginami tais atvejais, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios yra žeminančio pobūdžio; 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Asmens garbės ir orumo gynimas yra siejamas su tikrovės neatitinkančių ir žeminančių žinių, bet ne nuomonių, paskelbimu.

Tirdamas pareiškėjo skundą žurnalistų etikos inspektorius kreipėsi į laikraščio „Anykšta“ vyriausiąją redaktorę G. Šmigelskienę, prašydamas paaiškinti ginčo teiginiuose paskelbtą informaciją apie pareiškėją. Viešosios informacijos rengėjo paaiškinimai buvo gauti.

Savo paaiškinimuose laikraščio „Anykšta“ vyriausioji redaktorė G. Šmigelskienė nurodė, kad skundžiamoje publikacijoje pateikta informacija yra balandžio 1-ajai skirtas pajuokavimas. Be to, 2008-04-01 laikraštyje „Anykšta“ buvo paskelbta daugiau melagingų publikacijų apie krašto politikus, ne tik apie pareiškėją. Anot vyriausiosios redaktorės, melagingos žinios apie pareiškėją redakcija nesureikšmino, ją išspausdino antrajame puslapyje ir išgalvotų žinių nemaskavo. G. Šmigelskienės teigimu, publikacijoje pateikta informacija Anykščių krašto gyventojams, atsižvelgiant į joje išdėstytų faktų kontekstą, yra suprantama kaip akivaizdžiai melaginga. Vyriausioji redaktorė taip pat nurodė, kad skundžiama publikacija nebuvo išimta iš internetinio portalo, kadangi visos publikacijos yra saugomos neterminuotai.

Išnagrinėjęs pareiškėjo skundą žurnalistų etikos inspektorius
n u s t a t ė:

pareiškėjas yra Lietuvos Respublikos Seimo narys, jo veikla yra viešojo pobūdžio, o priimami sprendimai gali turėti įtakos viešiesiems reikalams. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjas laikytinas viešuoju asmeniu. Todėl pareiškėjo atžvilgiu gali būti taikomos platesnės kritikos ir veiklos komentavimo ribos, o jis turi būti pakantesnis jo atžvilgiu reiškiamai kritikai, kad ir kokia aštri ir nemaloni ji būtų, toleruoti jo atžvilgiu skleidžiamą kad ir ne visiškai tikslią

informaciją – tiek nuomones, tiek ir žinias. Pažymėtina ir tai, kad viešojo asmens kritika yra leidžiama, tačiau ji nėra absoliuti.

Vadovaujantis asmens garbės ir orumo pažeidimo konstatavimui būtinų aplinkybių visuma, nagrinėjamu atveju teisiškai reikšmingas žinios ir nuomonės atskyrimas. Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnį žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys; nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų.

Žinią, skirtingai nei nuomonę, galima patikrinti ir nustatyti jos teisingumą. Atsižvelgdamas į tai inspektorius pažymi, kad publikacijos „Anykštėnas ėmė pinigus iš Seimo pirmininko“ („Anykšta“, 2008-04-01, Nr. 36-7877; www.anyksta.lt, 2008-04-01, 2008-04-02, 2008-04-03) teiginyje „<...> Paaiškėjo, jog buvęs Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas už paslaugas mokėjo <...> parlamentarui Vytautui Galvonui <...>“, teiginio „<...> „Jaros saugos“ kameros užfiksavo, kaip V. Galvono sodyboje, prie Baltarusijos sienos, šalia tvenkinio sėdintys politikai skaičiuoja pinigus. „Klausyk, Viktorai, šita gi nu, trūksta trijų šimtų“, – už kadro girdisi V. Galvono balsas <...>“ dalyje „<...> „Jaros saugos“ kameros užfiksavo, kaip V. Galvono sodyboje, prie Baltarusijos sienos, šalia tvenkinio sėdintys politikai skaičiuoja pinigus <...>“, teiginio „<...> Užspausťas žiniasklaidos, V. Galvonas prisipažino, jog jis ėmė iš Seimo pirmininko pinigus, tačiau tikino, jog tai buvo legalus sandoris. „Į Vilniaus savivaldybę aš nešiau Viktoro dokumentus dėl socialinių išmokų jo šeimai. Niekam ne paslaptis, kad už tokią paslaugą reikia mokėti, todėl užsakovas man ir davė tris tūkstančius litų“, – kalbėjo V. Galvonas <...>“ dalyje „<...> V. Galvonas prisipažino, jog jis ėmė iš Seimo pirmininko pinigus, tačiau tikino, jog tai buvo legalus sandoris. „Į Vilniaus savivaldybę aš nešiau Viktoro dokumentus dėl socialinių išmokų jo šeimai. Niekam ne paslaptis, kad už tokią paslaugą reikia mokėti, todėl užsakovas man ir davė tris tūkstančius litų“ <...>“, teiginyje „<...> Paklaustas, ar po skandalo neketina atsistatydinti iš Seimo, V. Galvonas šaipėsi: „Kai „Rubikono“ juodojoje buhalterijoje mano pavardę rado – neatsistatydinau, o čia apskritai nėra nei skandalo, nei pinigų.“ <...>“ paskelbta informacija gali būti patikrinta įrodymo priemonėmis, todėl laikytina viešai paskelbtomis žiniomis.

Viešosios informacijos rengėjas nepateikė duomenų, jog anksčiau minėtos publikacijoje paskelbtos žinios apie pareiškėją atitinką tikrovę, bet priešingai – nurodė, kad publikacijoje paskelbta informacija yra akivaizdus ir laikraščio skaitytojams suprantamas melas, aprašytas balandžio 1-osios dienos proga.

Kadangi tiek pareiškėjas, tiek viešosios informacijos rengėjas pripažino, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės, darytina išvada, kad ginčo šiuo klausimu nėra. Nagrinėjamu atveju svarbu nustatyti, ar apie pareiškėją paskleistos žinios yra žeminančio pobūdžio.

Vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 1998 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 1 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 7, 7¹ straipsnių ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo taikymo teismų praktikoje nagrinėjant garbės ir orumo gynimo civilines bylas“ 6 punktu, žeminančiomis laikytinos tikrovės neatitinkančios žinios, kurios įstatymo, moralės, paprotinių normų laikymosi požiūriu pažeidžia asmens dalykinę reputaciją ar gerą vardą; tai klaidinga bei asmenį diskredituojanti informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį, nesąžiningą gamybinę-ūkinę, komercinę veiklą ir pan.

Teiginyje „<...> Paaiškėjo, jog buvęs Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas už paslaugas mokėjo <...> parlamentarui Vytautui Galvonui <...>“ paskelbta žinia, kuria pažymima apie tai, jog buvęs Seimo pirmininkas už tam tikras suteiktas paslaugas atsiskaitinėjo su pareiškėju. Tolesnėse publikacijos pastraipose viešosios informacijos

rengėjas šią žinią detalizavo, paskleisdamas kitas tikrovės neatitinkančias žinias. Teiginyje „<...> V. Galvonas prisipažino, jog jis ėmė iš Seimo pirmininko pinigus, tačiau tikino, jog tai buvo legalus sandoris. „Į Vilniaus savivaldybę aš nešiau Viktoro dokumentus dėl socialinių išmokų jo šeimai. Niekam ne paslaptis, kad už tokią paslaugą reikia mokėti, todėl užsakovas man ir davė tris tūkstančius litų“ <...>“ viešosios informacijos rengėjas paskelbė žinią, kuria pažymima, jog pareiškėjas ėmęs pinigus iš Seimo pirmininko V. Muntiano už atitinkamas paslaugų atlikimą. Teiginiu „<...> „Jaros saugos“ kameros užfiksavo, kaip V. Galvono sodyboje, prie Baltarusijos sienos, šalia tvėnkinio sėdintys politikai skaičiuoja pinigus <...>“ pažymimos atsiskaitymo su pareiškėju už jo neva suteiktas paslaugas aplinkybės, nurodyta atsiskaitymo vieta.

Anot viešosios informacijos rengėjo, žinia apie pinigų perdavimo fakto užfiksavimą „Jaros saugos“ kameromis Anykščių krašto gyventojams, žinantiems krašto gyvenimo aktualijas bei pažįstantiems krašto žmones, suprantama kaip akivaizdus humoras. Viešosios informacijos rengėjas taip pat nurodė, kad „Jaros sauga“ neturi filmavimo kamerų ir filmavimu neužsiima, o faktas, jog šios bendrovės vadovas disponuoja įvairia informacija, yra žinomas visiems gyventojams, todėl ši publikacija skaitytojų gali būti suvokiama kaip akivaizdus melas, kuriuo nesiekama pažeminti pareiškėjo.

Dėl teiginyje „Į Vilniaus savivaldybę aš nešiau Viktoro dokumentus dėl socialinių išmokų jo šeimai. Niekam ne paslaptis, kad už tokią paslaugą reikia mokėti, todėl užsakovas man ir davė tris tūkstančius litų“ <...>“ paskleistos informacijos viešosios informacijos rengėjas paaiškino, kad tai savaime absurdiškas sakinytis ir dar vienas įrodymas, kad tekstas yra melagingas.

Žurnalistų etikos inspektorius pažymi, kad savo turiniu žinios apie pareiškėjo gautą atlygį už neva suteiktas paslaugas buvusiam Seimo pirmininkui V. Muntianui, šių žinių sąsaja su „Rubikono“ juodąja buhalterija“ (teiginys „Kai „Rubikono“ juodojoje buhalterijoje mano pavardę rado – neatsistatydinau, o čia apskritai nėra nei skandalo, nei pinigų.“ <...>“), taip pat su Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko V. Muntiano neteisėta veikla, dėl kurios jam buvo panaikinta neliečiamybė (teiginiai „Seimo pirmininkas už paslaugas mokėjo ir Vytautui Galvonui“, „Pareiškėjo, jog buvęs Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas už paslaugas mokėjo ne tik Kauno apskrities viršininko pavaduotojui, bet ir parlamentarui Vytautui Galvonui“), yra žeminančio pobūdžio – jose pareiškėjo elgesys pateiktas kaip nusikalstamas, prieštaraujantis ir priešingas teisei bei moralei (neteisėtas pinigų, atlygio ėmimas už tam tikras paslaugas). Atsižvelgiant į visą publikacijos kontekstą, atskirus jos teiginius, matyti, jog pareiškėjas ir jo veikla pateikta kaip neteisėta, kadangi susieta su kitų asmenų, įvykdžiusių nusikalstamas veikas bei patrauktų atsakomybėn, veikla. Tai leidžia daryti išvadą, kad pats pareiškėjas taip pat atliko nesąžiningus, negarbingus, teisei ir moralei priešingus ar prieštaraujančius veiksmus.

Žurnalistų etikos inspektorius sutinka, kad nagrinėjamos žinios, kuriomis pažymima apie pareiškėjo iš Seimo pirmininko V. Muntiano gautą atlygį dėl to, kad šis į Vilniaus miesto savivaldybę nuneštų dokumentus socialinėms išmokoms Seimo pirmininko šeimai gauti, dėl savo turinio gali atrodyti absurdiškos ir neįtikėtinos, tačiau taip pat daugeliui skaitytojų jos gali atrodyti tikros, pagrįstos ir patikimos.

Kadangi laikraštis „Anykšta“ gali būti skaitomas ne vien Anykščių krašto gyventojų, o pareiškėjo skundžiama publikacija paskelbta ir laikraščio interneto svetainėje www.anyksta.lt, viešosios informacijos rengėjo argumentai, kad publikacijoje aprašytos su pareiškėju susijusios žinios Anykščių krašto gyventojams, žinantiems krašto gyvenimo aktualijas bei pažįstantiems krašto žmones, suprantamos kaip akivaizdus humoras, konkrečiu atveju yra nepakankami – šie argumentai nepateisina ginčo informacijos paskleidimo apie pareiškėją.

Tikrovės neatitinkančių pareiškėjo garbę ir orumą žeminančių žinių skleidimas negali būti pateisinamas tuo, jog publikacija buvo paskelbta balandžio mėnesio 1-osios, t. y. juokų arba melagių dienos, proga. Nepaisant to, kad šia proga visuomenės informavimo priemonėse dažnai pateikiami išgalvoti, nebūti, iš tikrųjų neegzistuojantys įvykiai, faktai ar skelbiami

melagingi pranešimai, konkrečiu atveju žeminančių žinių paskleidimas apie pareiškėją formuoja visuomenėje neigiamą nuomonę apie jį, turi neigiamos įtakos jo statusui, reputacijai.

Inspektorius pažymi, kad tradicija švęsti melagių dieną objektyviai nėra ir negali būti išimtis, pateisinanti tikrovės neatitinkančių asmens garbę ir orumą žeminančių duomenų skleidimą, todėl tokia aplinkybė nepašalina viešosios informacijos rengėjo atsakomybės už tokių žinių paskleidimą.

Iš skundo tyrimo medžiagos matyti, kad viešosios informacijos rengėjas laikraščio skyrelyje „Šiupinys“ („Anykšta“, 2008-04-03, Nr. 37/7878) dalyje „Pajuokavome“ paneigė apie pareiškėją paskelbtas žinias: „<...> o žinių, jog Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas mokėjo pinigus Vytautui Galvonui, neturime. Šios žinios, praneštos antradienio „Anykštoje“, buvo tik balandžio 1-osios pokštai.“

Pareiškėjas nurodo, kad toks viešosios informacijos rengėjo išspausdintas paneigimas nėra adekvatus jo garbę ir orumą žeminančiai publikacijai.

Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsnio 1 dalis visuomenės informavimo priemonėms numato pareigą paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, kuri žemina asmens garbę ir orumą. Šio straipsnio 3 dalis nustato informacijos paneigimui keliamus reikalavimus – paneigimas privalo būti tokios pat apimties ir tos pačios formos, kokios buvo tikrovės neatitinkanti ir garbę bei orumą žeminanti informacija.

Kadangi nagrinėjamu atveju nustatyta, jog buvo paskelbtos tikrovės neatitinkančios pareiškėjo garbę ir orumą žeminančios žinios, remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsniu, viešosios informacijos rengėjui kyla pareiga paneigti tokias žinias adekvačiu būdu ir atitinkama apimtimi.

Melagingos informacijos apie pareiškėją paneigimas laikraščio skyrelyje „Šiupinys“ („Anykšta“, 2008-04-03, Nr. 37/7878) – konkrečiu atveju nelaikytinas adekvačiu publikacijoje „Anykštėnas ėmė pinigus iš Seimo pirmininko“ („Anykšta“, 2008-04-01, Nr. 36-7877; www.anyksta.lt, 2008-04-01, 2008-04-02, 2008-04-03) paskelbtų teiginių paneigimo būdu, kadangi neapima visų apie pareiškėją ankstesnėje publikacijoje paskelbtų teiginių.

Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai; įstatymo 19 straipsnio 2 dalis draudžia platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą; įstatymo 22 straipsnio 8 dalies 4 punktas viešosios informacijos rengėjams draudžia skelbti nepagrįstų, nepatikrintų, faktais neparemtų kaltinimų.

Žurnalistų etikos inspektorius, atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 2 dalies 1 punktu bei 50 straipsnio 3 dalimi,

n u s p r e n d ė:

1. Įspėti viešosios informacijos rengėją – UAB „Anykštos redakcija“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies, 19 straipsnio 2 dalies, 22 straipsnio 8 dalies 4 punkto nuostatų pažeidimo, padaryto publikacijoje „Anykštėnas ėmė pinigus iš Seimo pirmininko“ („Anykšta“, 2008-04-01, Nr. 36-7877; www.anyksta.lt, 2008-04-01, 2008-04-02, 2008-04-03) paskelbiant informaciją apie pareiškėją.

2. Išsiųsti sprendimo kopiją pareiškėjui V. Galvonui bei UAB „Anykštos redakcija“ direktorei ir vyriausiajai redaktorei G. Šmigelskienei.

3. Paskelbti priimtą sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo (gavimo) dienos.